

**БЕЛАРУСКА-ІТАЛЬЯНСКАЕ
КУЛЬТУРНАЕ ЎЗАЕМАДЗЕЯННЕ
І ПРАБЛЕМА ЗАХАВАННЯ
НАЦЫЯНАЛЬнай ІДЭНТЫЧНАСЦІ**

ГІСТАРЫЧНЫ ВОПЫТ І СУЧАСНЫЯ ПРАБЛЕМЫ

**INTERAZIONE CULTURALE
ITALO-BIELORUSSA
E PROBLEMI DI CONSERVAZIONE
DELL'IDENTITA NAZIONALE**

ESPERIENZA STORICA E PROBLEMI ATTUALI

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры
Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа
ПАСОЛЬСТВА ІТАЛЬЯНСКАЙ РЭСПУБЛІКІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

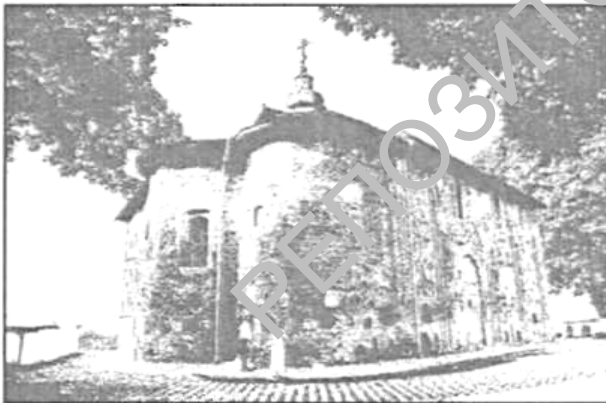
**БЕЛАРУСКА-ІТАЛЬЯНСКАЕ
КУЛЬТУРНАЕ ЎЗАЕМАДЗЕЙННЕ
І ПРАБЛЕМА ЗАХАВАННЯ
НАЦЫЯНАЛЬнай ІДЭНТЫЧНАСЦІ**

ГІСТАРЫЧНЫ ВОПЫТ І СУЧАСНЫЯ ПРАБЛЕМЫ

**INTERAZIONE CULTURALE
ITALO-BIELORUSSA
E PROBLEMI DI CONSERVAZIONE
DELL'IDENTITA NAZIONALE**

ESPERIENZA STORICA E PROBLEMI ATTUALI

Зборнік навуковых артыкулаў

Мінск
«Беларуская навука»
2016

С. А. Сычова (Мінск, Беларусь)

МУЛЬТЫКУЛЬТУРНАСЦЬ ГЕРОЯЎ В. БЫКАВА Ў АПОВЕСЦІ «АЛЬПІЙСКАЯ БАЛАДА»

Сёння ўзрастае роля міжкультурнай камунікацыі, якая абумоўлена працэсамі глабалізацыі культур. А ў літаратуразнаўстве значнае месца адводзіцца вывучэнню асобы, народа як асноўных складнікаў этнакультурнага патэнцыялу, якія ўваходзяць у сусветны гісторыка-літаратурны працэс.

Тэрмін «мультыкультурнасць» сучаснымі вучонымі трактуецца як палітыка, скіраваная на развіццё розных культур у асобнай краіне, і як паралельнае існаванне культур з мэтай іх узаемапранікнення, развіцця і ўзбагачэння. Размова пра мультыкультурнасць пойдзе ў другім разуменні тэрміна.

У аповесцях В. Быкава героі трапляюць у экстрэмальныя ўмовы, што дазваляе яскрава выявіць іх чалавечую сутнасць. Падзеі аповесці «Альпійская балада» адбываюцца ў Італіі. Узнікае пытанне: якім чынам там апынуўся беларус? Не прывезлі ж яго з тэрыторыі Беларусі? Неабходна ўзгадаць пра тое, што ў гады Другой сусветнай вайны значная колькасць беларусаў ваявала ў войску Андэрса. Сярод вайскоўцаў было нямала тых, хто прайшоў праз жахі ГУЛАГу.

У творы адсутнічаюць звесткі пра зняволенне Івана, і мы можам толькі здагадвацца, якім чынам ён стаў фашысцкім вязнем. Не распаўядаецца і пра шлях Джуліі ў палон. Іван Цярэшка і Джулія Навэлі ўцякаюць з палону. Яны апынуліся ў аднолькавых умовах, будучы прадстаўнікамі розных краін, розных сацыяльных груп. Паступова адкрыццё іншага чалавека, які не падобны і па гendarнай прыкмеце, і па нацыянальнай, адсутнасць магчымасці паўнацэнна размаўляць дазваляюць раскрыць сутнасць з'яў тагачаснага жыцця.

Развагі Івана, яго адчуванні найбольш поўна адлюстроўваюць працэс развіцця адносін паміж маладымі людзьмі. Перажыванні Джуліі паказаны праз учынкi, рухі, яна мала гаворыць. Збліжэнне абсалютна непадобных чужых людзей адбываецца разам з развіццём мовы, уменнем чуць адзін аднаго. Аўтар адлюстравваў, як «варожыя» адносіны паступова змяняюцца на адчуванне адказнасці, затым кахання і самаахвярнасці.

Першае памкненне хлопца кінуць дзяўчыну заканамерна, але ён *«толькі зараз жа адчуў, што лепш бы праваліцца яму ў зямлю, чымся спаткацца з такой знішчальнай пагардай у такіх вялізных вачах... той позірк нясцерпным дакорам пляснуў яго душу»* [1, с. 245]. Менавіта гэта з'явілася штуршком да збліжэння.

Псіхалагічна дакладна выяўлены развагі мужчыны ў становішчы, калі ён адчувае сябе моцным, адказным за далейшыя падзеі. В. Быкаў падкрэслівае кволасць дзяўчыны, яе бязглузду смеласць, якая і захапляе, і абурэ Івана. Спачатку юнак думае, што яна толькі перашкаджае яму, абцяжарвае шлях да волі, аднак не можа яе кінуць на згубу. Паступова гэтыя пачуцці перарастаюць у закаханасць. *«І дзіўная рэч, не зважаючы на стому, на нядаўнюю сварку і сваю злосць, яму было добра»* [1, с. 287].

Малады чалавек прыслухоўваецца да сваіх пачуццяў, узгадвае і параўноўвае свае адчуванні ў палоне з новымі, аналізуе іх. *«Як амаль заўсёды ў палоне, разам з абуджэннем яго нутро, грудзі, кожную частачку цела агарнула пакутнае адчуванне пустаты...»* [1, с. 253]. Паступова змяняюцца і адчуванні, і ацэнка падзей. На першае месца выходзяць агульначалавечыя каштоўнасці, самай галоўнай з якіх з'яўляецца жыццё. Хлопец звяртаецца да сябе даваеннага, уся яго ўнутраная сутнасць пратэстуе супраць жорсткасці, цынізму, злачынстваў вайны: *«У гэтыя некалькі кароценькіх і напружаных хвілін хлопец страшным унутраным праклёнам памянуў тых, праз каго ён мусіў рабіць такое. Ці ён які рабаўнік, ці злыдзень, навошта б спыняць яму гэтага мірнага таўстуна, настаўляць на яго пісталет, тым болей рабаваць, калі б не фашызм, не вайна, не палон з тысячамі пакут і зняваг, якія прычынілі нацысты»* [1, с. 261]. Аўтар выявіў змены ў свядомасці людзей, даведзеных да такога стану, калі выжыванне, існаванне залежаць ад збегу абставін. Такім чынам раскрываецца антычалавечая сутнасць фашызму. Тэма змагання за ўласнае жыццё пераплецена з тэмай змагання за ўсеагульны мір, менавіта таму героі ідуць да партызан у Трыест.

Паступова знаёмства маладых людзей дае магчымасць раскрыць праблемы тагачаснага жыцця. Так, Джулія паходзіць з заможнай сям'і, мы можам меркаваць, што ў палон яна трапіла з-за сваіх палітычных поглядаў, перакананняў.

Дзяўчына чула пра Савецкі Саюз, пра рэпрэсіі, якія адбываліся на яго тэрыторыі. Іван не адмаўляе гэтага факта, але і цалкам згадзіцца з яе вывадамі не можа.

Беларус закахаўся ў італьянку, аднак сустрэча з немцам-вар'ятам, які таксама ўцёк з палону, прывяла да згубы. Сімвалічна, што гефтлінг-вар'ят хацеў дапамагчы такім жа ўцекачам, але выдаў іх. Такім чынам завастраецца праблема знішчэння вайной усяго чалавечага.

У аповесці «Альпійская балада» В. Быкава на прыкладзе прадстаўнікоў дзвюх дзяржаў раскрываецца знішчальная сіла вайны, бездапаможнасць чалавека перад гэтымі жудаснымі абставінамі.

Розныя эканамічныя ўмовы пражывання не ўплываюць на ўчынкі герояў. На першы план выступаюць агульначалавечыя каштоўнасці. На свядомасць уплывае даваенны вопыт, але насцярожанасць знікае, на яе месцы з'яўляецца зацікаўленасць асобай, адбываецца збліжэнне праз агульныя перажыванні.

Такім чынам, у аповесці паказваецца не толькі трагедыя вайны, але і аб'яднанне ўсіх людзей агульначалавечымі каштоўнасцямі, інтэрнацыяналізм, змена свядомасці людзей пад уплывам нялюдскіх умоў жыцця, магчымасць хуткай культурнай інтэграцыі, узнікненне светлых пачуццяў нават у неспрыяльных умовах, здольнасць да самаахвярнасці.

Літаратура

1. Быкаў, В. Зб. тв. : у 6 т. / В. Быкаў. – Мінск : Мастац. літ., 1992. – Т. 1 : Аповесці, апавяданні. – 479 с.

ЗМЕСТ

УРАЧЫСТАЕ АДКРЫЦЦЁ КАНФЕРЭНЦЫІ.....	3
<i>Лакотка А. І.</i> Выступленне пры адкрыцці Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Беларуска-італьянскае культурнае ўзаемадзеянне і праблема захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: гістарычны вопыт і сучасныя праблемы»	3
<i>Сукала А. В.</i> Прывітальнае слова да ўдзельнікаў і гасцей канферэнцыі «Беларуска-італьянскае культурнае ўзаемадзеянне і праблема захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: гістарычны вопыт і сучасныя праблемы».....	6
<i>Я. Э. Стэфана Б'янкі.</i> Discorso di saluto	8
<i>Я. Э. Стэфана Б'янкі.</i> Прывітальнае слова да ўдзельнікаў і гасцей канферэнцыі «Беларуска-італьянскае культурнае ўзаемадзеянне і праблема захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: гістарычны вопыт і сучасныя праблемы»	10
<i>Анісім А.</i> Прывітальнае слова на адкрыцці Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Беларуска-італьянскае культурнае ўзаемадзеянне і праблема захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: гістарычны вопыт і сучасныя праблемы»	12
<i>Мовчан И. В.</i> Приветственное слово участникам и гостям Международной научной конференции «Беларуска-італьянскае культурнае ўзаемадзеянне і праблема захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: гістарычны вопыт і сучасныя праблемы»	13

БЕЛАРУСКА-ІТАЛІЯНСКІЯ ўЗАЕМААДНОСІНЫ І ПАРАЛЕЛІ: МЕНТАЛЬНАСЦЬ, КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА

<i>Вишнякова Е. Н.</i> Истоки орнаментальных мотивов в вышивальном искусстве на территории Беларуси	16
<i>Дудинская Д. И.-Т.</i> Пространство национальных ценностей: топос неисчислимого	21
<i>Кухто Л. К.</i> Архітэктурная спадчына Джузэпэ дэ Сака	25
<i>Литвинова А. А., Еременко Л. Ю.</i> Инновационные методы современного архитектурно-дизайнерского образования (на примере сотрудничества компании «Lanificio Factory», Рим, Италия) и архитектурного факультета Белорусского национального технического университета).....	30
<i>Лягчылін А. А., Клімовіч Г. І.</i> Італьянскія акцэнты ў беларускай сцэнаграфіі.....	38
<i>Мамонько Л. В.</i> Народные праздники и гулянья в Италии: современные подходы к сохранению культурных традиций, идентичности и целостности национальной культуры.	44
<i>Melis Marcello.</i> Tecnologie di analisi avanzate nei beni culturali, in medicina, nell'investigazione, nell'agricoltura e nel monitoraggio dell'ambiente	55
<i>Мушынская Т. М.</i> Вобразы італьянскай гісторыі і культуры ў сучаснай беларускай вэб-кавальнай музыцы. Трансфармацыя вобраза паэтычнага ў вобраз музычны (на прыкладзе музычных сцэн кампазітара А. Безенсон «На прыступках Калізея», «Міражы Венецыі», «Вечны горад»).....	67

<i>Соколовская М. М.</i> Італьянскі перыяд творчэства М. К. Огінскага	73
<i>Смолік А. І.</i> Беларусь як прастора культуратворчасці і грамадскай дзейнасці Джузэпэ Банольдзі	77
<i>Сухоцкая Т. Ф.</i> Творчая спадчына Міхала Эльвіры Андрыёлі ў кантэксце беларускай культуры	85
<i>Флікоп-Світа Г. А.</i> «Мадонна ў крэсле» Рафаэля і абразы XIX ст. з беларуска-ўкраінскага памежжа: іканаграфічная ўзаемасувязь і шляхі пераймання	91

БЕЛАРУСКАЯ І ІТАЛЬЯНСКАЯ МОВЫ Ў ЕЎРАПЕЙСКІМ КАНТЭКСТЕ. ПРАБЛЕМЫ КАМПАРАТЫЎНАЙ ЛІНГВІСТЫКІ

<i>Антонюк М. Г., Гончарова Н. А., Савко О. В.</i> Универсальность человеческой мудрости в предложениях латинского, белорусского, русского и китайского языков	112
<i>Дэль Гаўдзіа Сальваторэ.</i> Аб актуальнасці італьянска-беларускіх параўнальных даследаванняў у галіне мовазнаўства	117
<i>Значенок В. С.</i> Особенности коммуникационной и культурной адаптации белорусских детей во время пребывания на оздоровлении в итальянских семьях	123
<i>Капылоў І. Л.</i> Двухмоўная перакладная лексікаграфія ў кантэксце дыялогу беларускай і італьянскай культур	131
<i>Лукашанец А. А.</i> Праблемы моўнага развіцця і ўзаемадзеяння: беларуска-італьянскія паралелі	134
<i>Мельнікова Л. С.</i> К вопросу о модальности возможности (на материале словарных статей русского глагола <i>мочь</i> , белорусского <i>магчы</i> и итальянского <i>potere</i>)	143
<i>Нікалаева В. М.</i> Асаблівасці семантычнага асвятлення італьянізмаў у сучаснай беларускай мове	150
<i>Русак В. П.</i> Беларуская-італьянскія паралелі на старонках багацейшай крыніцы славістычных даследаванняў – Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа	163
<i>Садовская А. Л., Садовская А. Д.</i> Парэміялагічная інтразона концепта «свадьба, женитьба»: беларуска-італьянскія паралелі	168
<i>Уласевіч В. І.</i> Новыя і актуалізаваныя італьянізмы ў беларускай мове пачатку XXI ст.	176
<i>Ялынцава І. У.</i> Італьянізмы ў сучаснай беларускай мове: словаўтваральны аспект	181

ТЫПАЛОГІЯ І ЎЗАЕМАСУВЯЗІ РАЗВІЦЦА БЕЛАРУСКАЙ І ІТАЛЬЯНСКАЙ ЛІТАРАТУР

<i>Бароўка В. Ю.</i> Мастацкі этнаграфізм у навелах Джавані Верга і беларускіх праявікаў пачатку XX ст.: семантыка-функцыянальны план	186
<i>Барысюк Т. П.</i> Венецыянскі тэкст у сучаснай беларускай і рускай паэзіі	195
<i>Вальчук А. В.</i> Вобраз Італіі ў «Дыярышы» Ю. Харкевіча	198
<i>Гаранін С. Л.</i> Італія ў апісаннях беларускіх вандроўнікаў XVI–XVII стст.	202
<i>Гіруцкі А. А.</i> Дыскурсная прастора рамана У. Эка «Нулявы нумар»	205
<i>Данільчык А. А.</i> Беларуская-італьянскія літаратурныя сувязі XIX–XX стст.: асноўныя напрамкі даследавання	210
<i>Забродская В. С.</i> Мастацка-выяўленчая прастора лацінамоўных твораў эпіталамнага кола другой паловы XVI – першай паловы XVII ст.	224
<i>Kliabanaŭ Dzmitry.</i> Motivi italiani nella prosa storica bielorusa contemporanea (sull'esempio della novella "Il tempo della peste" di Uladzimir Arloŭ)	227
<i>Пуццалева Л. Ф.</i> Італьянскі гуманізм і паэзія Беларусі эпохі Ренэсанса	242

<i>Романьоли Патриция.</i> Беларуско-італьянскія культурныя сувязі ў сферы журналістыкі: пераклад кнігі А. Гуляева «Прафесійная этыка журналіста» на італьянскі мовы	254
<i>Сычова С. А.</i> Мультыкультурнасць герояў В. Быкава ў апавесці «Альпійская балада»...	262
<i>Чарота У. І.</i> Маральна-этычны дыялог беларускай і італьянскай ваеннай прозы (на матэрыяле раманаў К. Чорнага і А. Маравія)	264
<i>Чеснокова Е. В.</i> Спосабы адаптацыі літаратурнага тэкста да прадукцыі кінематографічнага мастацтва (на матэрыяле зборніка расказаў С. Бенні «Бар „Спорт”» і экранізацыі М. Мартэлі „Бар «Спорт»»)	273

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКА-ІТАЛЬЯНСКІХ АДНОСІН

<i>Будзько І. У.</i> Чэшская Біблія венецыянскага выдання 1506 г. як тэксталагічная аснова перакладу Бібліі Францыска Скарыны	285
<i>Гардзіенка Н. С.</i> Прэлат Пётра Татарыновіч (1896–1978): жыццё і дзейнасць у Рыме.....	290
<i>Жлутка А. А.</i> Італьянскія шляхі Францыска Скарыны: дакументальныя сведчанні	302
<i>Логіш С. В.</i> Bielorussia e Italia: un tentativo di ricostruzione panoramica dei legami storici, religiosi e culturali in chiave diacronica.....	308
<i>Петровіч І. К.</i> Джузепе Гарібальды і Тадеуш Костюшко: спроба параўнальнага аналізу біяграфій народных герояў	320
<i>Семянчук А. А.</i> Італьянская рэнесансная гістарычная думка на памежжы Slavia orthodoxa і Slavia romana (на прыкладзе ВКЛ).....	323
<i>Сорокіна А. В.</i> Le idee umanistiche nelle civiltà europee del 16° secolo: Italia–Belarus (Niccolò Machiavelli – Franzisk Skarina – Micola Gussovski).....	335

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ